

I

— Ану повернися, синку, цур тобі, який ти чудний! Що це на вас за попівські підрясники? І це всі отак ходять в тій академії?

Такими словами зустрів старий Бульба двох своїх синів, які після навчання в київській бурсі повернулися додому.

Вони щойно злізли з коней. Це були два дужі парубки, які, однак, сторожко поглядали спідлоба, як недавні семінаристи. На їхніх обличчях, що пашіли здоров'ям, висіявся перший, ще не голе-ний пух. Вони геть розгубилися від такої зустрічі з батьком і, потупивши очі, стояли мов у воду опущені.

— Стривайте, стривайте, дітки! — провадив далі Тарас, повертаючи їх і так і сяк. — А які ж

довгі свити на вас! Оце-то свитки! Ну й ну! Таких ще й світ не бачив! Ану ж бо побіжіть обидва, а я подивлюся, чи не зарієте носом у землю?

— Не смійся, не смійся, батьку! — озвався нарешті старший із них.

— Ти диви, який пишний! А чого ж мені не сміятися?

— А того! Хоч ти мені й батько, а як глузуватимеш, то, їй-Богу, боки намну!

— Ах ти, сякий-такий сину! Оце так на батька? — сказав Тарас Бульба і від здивування аж заточився.

— А хоч би й батько, то що? Зневаги нікому не подарую.

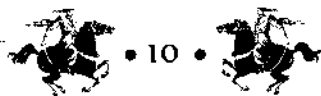
— Як же ти хочеш зі мною битися? Хіба що навкулачки?

— Та вже як завгодно.

— Ну, тоді давай навкулачки! — сказав Бульба, засукавши рукави.

І батько із сином, замість привітань після довгої розлуки, почали частувати один одного стусанами.

— Оце вже геть здурів старий! — бідкалася їхня бліда, худорлява і щиросерда мати, що стояла в порозі і ще не встигла навіть обійняти своїх рідних дітей. — Їй-Богу, здурів! Діти приїхали додому, більше року не бачили їх, а він отаке випадав — битися навкулачки!

— Та він добре б'ється! — сказав Бульба, переводячи подих. — Їй-Бо', непогано!.. Таке, що краще б і не починали, — відсапувався він і помалу приходив до тями. — Славний буде козак! Ну, здоровий був, синку! Почоломкаємося! — І батько із сином розцілувалися. — Добре, синку! Отак духопель усякого, як мене дубасив; нікому попуску не давай! Та все'дно на тобі чудернацька вдягачка. А що це за мотузок теліпається? А ти, бовдуре, чого стоїш і руки опустил? — звернувся він уже до молодшого. — Чом же й ти, сучий сину, не лушцюєш мене?

— Ще чого вигадай! — сказала мати, обіймаючи тим часом молодшого. — І треба ж до такого додуматися! Де це бачено, щоб дитя та рідного батька било? Та й хіба зараз до того? Дитина щойно з дороги, проїхала таку далеч, зморилася, — цій дитині було вже двадцять із гаком і сажень зросту, — йому б тепер швидше спочити та попоїсти, а він приневолює битися!

— Е, та ти, видно, мазунчик! — сказав Бульба. — Не слухай, синку, матері, вона — жінка, вона нічого не знає. Вам ці мазання ні до чого, ваші пестощі — чисте поле та добрий кінь. Оце ваші пестощі! А бачите ось цю шаблю? Оце ваша мати! А то все пусте, чим замакітрюють ваші голови: і академія, і всі ті книжки, букварі, філософія,

все це казна-що, пачхати на нього!.. — Бульба тут доточив таке виразне слівце, що лінше його пропустити. — Я вас на тому ж тижні сироваджу на Запорожжя. Отам ваша школа, отам тільки ви й наберетеся розуму!

— І всього лишень тиждень вони побудуть удома? — жалібно, зі слізьми на очах перепитала старенька мати. — І погуляти їм, бідним, не вдасться, ні в хаті посидіти, і я не встигну на них надивитися!

— Годі, жінко, годі тобі! Козак не на те, щоб сидіти під спідницею. Іди мерщій та неси все, що маємо, до столу. Тільки не треба маківників, медяників та всіляких пундиків, а тягни нам цілого барана на стіл. Та горілки, горілки чимбільше! І не тої, що з родзинками та витребеньками всякими, а чистої, справжньої, такої, щоб сичала, як біс!

Бульба повів своїх синів у світлицю, з якої подохливо вибігло дві дебелі дівки в червоних намистах, — вони тікали, забачивши паничів, бо ті не любили ні з ким довго панькатися. Світлиця була прибрана за тогочасними смаками, а часи ті сягають XVI сторіччя, коли ще тільки-но починали зароджуватися думки про унію. Скрізь було чисто, побілено. Вся стіна була обвішана шаблями та рушницями. Вікна в світлиці були невеличкі, з круглими матовими шибками, які тепер можна

